

betydning er først og fremmest lokal- eller rettere personal-historisk. Thi med rigtig forståelse af, at godshistorie — der altid er tung kost — ved så forholdsvis fattige stiftelser måtte stå i anden række, har forf. lagt hovedvægten på de ledende personer og givet en række livlige levnedstegninger af priorerne, hvor dog den stadige brug af historisk præsens virker meget trættende, ligesom materialets art ret naturlig må friste til stundom trivlsomme gisninger. Bedst oplyst af de enkelte klostres historie er Ålborgs, hvis arkiv er særdeles godt bevaret, og af hvis bibliothek det er lykkedes Stemann at påvise betydelige rester i kathedralskolens bogsamling.

M. M.

Professor Troels-Lund har som en Omarbejdelse og Udvidelse af den lille Afhandling om Peder Oxes Tilbagekomst, han i 1876 offentliggjorde i sine Historiske Skitser, udgivet et større Skrift: *Peder Oxe. Et historisk Billed* (1906). Bogen savner i det store hele Kildehenvisninger, og hvor saadanne dog undtagelsesvis findes til utrykte Akter, er disses Opbevaringssted ofte angivet efter Forf.'s gamle Optegnelser og intet Hensyn taget til Rigsarkivets Omordning af dets Samlinger. Grunden til disse Mangler, som selv for kyndige vanskeliggør Kontrollen med Bogen, er den, at det stoffige ikke har været det væsentligste for Forf. Hvad han har villet er, som han selv siger, tegne og male det hele Billed af Peder Oxe, efter at baade han selv og andre Forskere hidtil har punkteret Yderlinierne og samlet og tilberedt Farverne. Eller med andre Ord, han har villet levere en Biografi, hvor Hovedvægten er lagt paa det psykologiske. Han har villet fremstille den Peder Oxes Skikkelse, der har dannet sig i hans eget Sind, efter at han i mange Aar har syslet med den. Han har haft betydelige Forudsætninger til at naa sit Maal; paa mange Sider i Bogen har man Grund til at glædes ved hans brede almene Dannelse, hans rige Fantasi, hans fine Inderlighed i Sjæleformemmelser, hans sjeldne Bøjelighed og Smidighed og hans store Opfindsomhed i Udtryk og Vendinger. Men der har manglet ham noget. Han har ikke været i Besiddelse af den sikre Takt, som over for det højst berettigede Element af

Kunst, der altid maa ledsage den store historiske Fremstilling, finder det rette Skel mellem Digtning og Videnskab. Og hans Styrke er bleven til hans Svaghed. Under det saare alvorlige Arbejde, han har sat ind paa at leve sig sammen med sin Helt, har det glippet for ham med Hensyn til at objektivere denne tilstrækkeligt; Peder Oxe er delvis blevet et Stykke af hans egen Sjæl. Eller rettere, Forf. overfører for meget af Nutidens Stemningsliv til ham; det 16. Aarhundredes robuste Mand har faaet en Bismag af sværmerisk Følsomhed, der virker frastødende, fordi den vækker Tvivl om dens historiske Sandhed, og denne Bismag har paa uheldig Maade bredt sig til hele Stilen. Men endnu en Hovedindvending staar tilbage. Forf. har ikke indset, at den Opgave, han har sat sig, vanskelig som den altid er over for historiske Skikkelser, her har været uløselig. Den, der, saaledes som Forf., vil stræbe efter selv at forstaa og meddele andre Forstaaelsen af en historisk Personligheds Inderste lige til de fineste Afskygninger, maa være i Stand til at vinde Klarhed hos sig selv over de Motiver og de sjælelige Kræfter, der har været de afgørende i den paagældende Personligheds store Timer, i dem, hvor alle hans Følelsers og Tankers Atomer naaede deres højeste Spænding. Men dette er ikke muligt med Peder Oxe. Netop over for hans Bevæggrunde og Virken før og under Landflygtigheden og ved hans Tilbagevenden til Danmark slaar Kilderne klik, og det skal siges til Ære for Forf., at han redeligt har bekendt det. Derved kommer imidlertid Betingelserne for at kunne male det hele Billed af Peder Oxe til ogsaa relativt at mangle et sikkert Grundlag. Meget af hvad der findes i Bogen er derfor blevet dels bekendte Ting, dels for dristige Domme, dels og navnlig en Udpenslen af Peder Oxes formodede Stemninger, som er Gætværk og som saadant snart ægger til Modsigelse, snart trætter. Man læser Bogen med Beundring som altid over for Forf.s Talent og Originalitet, men med en Følelse af, at han her har vovet sig ud paa en Vej, som Historiens strenge Muse i sine bedste Øjeblikke lader ligge ved Siden af sig.

J. A. F.

Dr. phil. Knud Fabricius har udgivet de 2 første Dele